

21 Temmuz 2020

Türkiye’de Bizans araştırmaları alanında çalışan sevgili lisansüstü öğrencileri,

AIEB’in Uluslararası Bürosu’ndaki üç üyesinin tamamen katıldığı açık mektubunuzu yayınladığınız için teşekkür ederiz. Hem gelişen olaylar karşısındaki hayal kırıklıklarınızı hem de kendi akademik geleceğiniz ve kariyerleriniz üzerinde böylesine doğrudan etkisi olan kararların alınması sürecine dahil olma arzunuzu anlıyoruz. Açık mektubunuzdaki üç ana konu üzerinden temel meseleleri açıklamama izin verin.

1. Uluslararası Bizans araştırmacıları topluluğunun, Bizans araştırmalarına katkıda bulunan Türkiye’deki yüzlerce araştırmacının çalışmalarını tümüyle kabul ettiğine inanıyorum. Disiplinimizi oluşturan tüm alanlarda gerçekleştirilen üst düzey çalışmaların farkındayız. Ayrıca dini ve siyasi kimliklerin AIEB’nin almış olduğu herhangi bir kararda hiçbir rolü olmadığını temin ederim. Bunun yanında, kurulun başkanı olarak tüm toplantılarımızda her türlü milliyetçi yaklaşıma karşı çıkmak ve bu tür eğilimlere direnmek için her zaman yoğun çaba harcadığımın altını çizmek isterim. Bu nedenle, bu kararı alırken, kongreyi ertelemenin ve yerini değiştirmenin sizin akademik çevrenizde oluşturabileceği zorlukların ve tehlikelerin tamamen farkında olduğumuz konusunda sizi temin ederim. Mevcut durumda, bir yandan yalnızlaştırılma ya da dışlanma korkularınızdan kaçınmak için ne tür girişimlerde bulunmamız gerektiği üzerine öte yandan da kongre katılım ücreti ve diğer harcamalar konusunda Türk araştırmacılara ve lisansüstü öğrencilerine nasıl finansal destek sağlayabileceğimiz konusunda çalışıyoruz. Kongre organizasyonu meselesinde Türk Organizasyon Komitesi tarafından harcanan sıra dışı çabanın herhangi bir şekilde göz ardı edilmediğini dile getirdiğimde lütfen sözlerime inanınız. İkinci maddede bu noktayı daha açık bir şekilde açıklayabilmiş olmayı umuyorum.

2. Kuşkusuz zamanı gelince sizinle temasa geçecek olan kendi Ulusal Komiteniz için konuşmam. Ancak söyleyebileceğim, kongreyi 2022’ye erteleme kararının yanı sıra İstanbul’dan başka bir yere taşıma kararının, sadece Türk organizasyon komitesi ya da sadece AIEB tarafından alınan bir karar OLMADIĞIDIR. Bu, ilgili tüm faktörler göz önünde bulundurularak, tavsiyelerini takip ettiğimiz Türk Organizasyon Komitesi ile birlikte AIEB Uluslararası Bürosu tarafından alınan ortak bir karardır. Ancak buraya dört yorum daha eklemek istiyorum. i: Kongrenin yeri değiştirilirken, kongrenin programı Türk Organizasyon Komitesi tarafından hazırlanan program olacaktır; ii: Türk Organizasyon Komitesi–ki üyeleri herkesin kabul ettiği gibi olağanüstü bir organizasyon gerçekleştirdiler– nerede olacak olursa olsun, 2022 Kongresinden sorumlu olacak ekibin bir parçası olarak kalacaktır; iii: AIEB, özellikle Türk öğrenciler ve genç akademisyenlerin kongreye katılma maliyetini desteklemek için mümkün olduğunca fazla fon sağlamayı planlamaktadır. Tabii ki, ne kadar başarılı olacağımızı ya da ne kadar kaynak toplayabileceğimizi tahmin edemiyorum, ancak bunu kongrenin yeni mekanına aktarılma şartı olarak gözden geçirilen planlara ekledik; son olarak, Türk Organizasyon Komitesi’nin kongre programını sürdürmeyi önerdiğimizden, İstanbul Kongresi’nin kendi planlarında belirtilen resmi dilleri de koruyacağız ve yeni ev sahibi ülkenin dilini henüz eklenmediyse resmi dil olarak ekleyeceğiz.

3. Kararın gerekçeleri konusunda talep etmiş olduğunuz detaylı açıklamayı memnuniyetle paylaşıyorum. Karar sürecinde, sadece Kovid-19 ile ilgili gelişmeleri göz önünde bulundurmadığımızı öğrenmek sizleri şaşırtmayacaktır. Mevcut bilimsel tahminler ışığında, 2021 senesi nihayete erene kadar pandemi sürecinin ortadan kalkmasının ihtimal dışı olduğu kesindir. Katılımı beklenen azımsanamayacak sayılar göz önünde bulundurulduğunda (en az 1000 ve olasılıkla 1500 katılımcı), etkinliğin Ağustos 2021’de gerçekleştirilmesinin düşüncesizlik olacağı gerçeği gün geçtikçe belirginlik kazanmıştır. Birçok katılımcının etkinliğe iştirak edememesi, yeni bir pandemi dalgası ve etkinliğin muhtemel son dakika iptali yüksek ihtimalleri değilse de olasılıkları düşünme sürecimizde etkili oldu.

Söz konusu kararı etkileyen ikinci bir faktör, himayesi altında Bizans / Doğu Roma İncelemeleri Türkiye Milli Komitesi’nin de bulunduğu Türk Tarih Kurumu’nun önceki başkanının tüm ulusal komitelere iletilen bir mektupla 2016 yılında kongre için Türkiye’nin adaylığını desteklemiş olmasının yanında, kuruma yakın zamanda yeni bir başkan atanmış olmasıdır. Türk Tarih Kurumu’nun Kültür ve Turizm Bakanlığı’nın yetki alanında olmasından dolayı, Bizans / Doğu Roma İncelemeleri Türkiye Milli Komitesi, Kültür ve Turizm Bakanlığı’ndan ve Cumhurbaşkanlığı’ndan kongreye ev sahipliği yapılması konusunda onay arayışında oldu. Bu otoritelerin ikisinden de ne olumlu ne de olumsuz herhangi yanıt alınamadı.

Bu sırada, Türk Organizasyon Komitesi online bir kongre için hazırlıklarda bulundu. Online bir kongre için de keza henüz görünürde olmayan resmi bir izin gerekmektedir. Öneriyi değerlendirdikten sonra, komitenin mükemmel planına karşın en sonunda bunun fiziki bir buluşmanın yerini dolduramayacağı değerlendirmesinde bulunduk. Kongremizin tüm amacı fiziki buluşmaları, tartışmaları, iletişim ağlarını kolaylaştırmak, kişisel bağlantıları geliştirmek, kurulun toplantılarını gerçekleştirmek ve aynı zamanda güncel ve yeni araştırmaların sunulmasına ortam oluştırmaktır. Kongre, online bir buluşmanın karşılayamayacağı söz konusu açılardan, kıdemli araştırmacılar ve lisansüstü öğrenciler için özellikle önem arz etmektedir. Başka bir deyişle, kongremiz bir konferanstan çok daha fazlasıdır ve online bir platformun beş yılda bir gerçekleştirilen kongreden beklediğimiz tarzda fırsatları sağlamayacağını düşünüyoruz.

Türkiye’deki Bizans alışmaları ve özellikle de kongreye ilişkin umudum, İstanbul’daki başarısının Bizans mirası hakkında insanları bilgilendirme ve Bizans’a karşı oluşan genellikle olumsuz tutumu tersine çevirebilme hususlarında bir şekilde katkı sağlamasıydı. Buna karşın, 2022-2023 seçim sürecinin oldukça çekişmeli geçecek olma ihtimalinin 2022’deki kongrenin başarılı bir şekilde gerçekleşmesi önünde engel oluşturacağı güçlü bir şekilde hissedilmekteydi. Zira birçok katılımcının kongreye katılmaktan uzak durması olasılığı kongrenin hedefini boşa çıkararak yine Türk öğrencileri ve meslektaşlarımızı gerçek anlamda uluslararası bir etkinliğe katılmaktan mahrum bırakacaktı. Bu durumun kongre için oluşturacağı tehlikeyi gözümüzde büyütmiş olmamız olası, ancak meydana gelme tehlikesi, dürüst olmak gerekirse, İstanbul’u kongre mekânı olarak tutmayı göz önünde bulunduramayacağımız kadar büyük bir risk oluştırmaktaydı. Bundan dolayı Uluslararası Büro ve Türk Milli Komitesi üzülerek kongrenin taşınması konusundaki kararda hemfikir oldu.

Son olarak, hükümetin Ayasofya Müzesi hakkındaki kararı üzerine uluslararası bilim camiasında yükselen öfke, hayal kırıklığı ya da üzüntü yahut bunların tümünü kapsayan talihsiz gerçeğe değinmemek bir eksiklik olacaktır. Diğer örneklerin yanı sıra, Trabzon Ayasofyası, Vize Ayasofyası, İstanbul’daki Arap Camii ve benzerleri hakkındaki kararlarla birlikte, mevcut durumda kongreye katılmayarak protesto etme niyetinde olan meslektaşlarımız tarafından yoğun bir e-posta bombardımanına tutulduk. Bu tutumun ne Türkiye’deki Bizans çalışmalarına ne de Türk meslektaşlarımıza yardımcı olmayacağını açıklamaya çalıştım fakat güçlü bir mukavemetle karşılaştım. Sonuç olarak, belki de gerekli izinlerin alınamayacağı ve son dakikada iptal edilebilecek olan kongreyi 2022’de İstanbul’da asgari uluslararası katılımıla gerçekleştirmek ve böylece kongrenin tüm amacını ıskalamak ya da kongreyi başka bir mekâna taşımak arasında seçim yapmak zorunda olduğumuza karar verdik. Bu kararlardan ikincisini önermeyi seçtik.

Lütfen bu durum karşısında duyduğum derin üzüntüye inanınız. Aranızdan beni tanıyanların da bileceği üzere Türkiye’deki Bizans çalışmalarının güçlü bir taraftarı ve destekçisiyim ve ülkenin her yerindeki meslektaşlarımın ve onların lisansüstü öğrencilerinin sıkıntılarını derinden paylaşıyorum. Mevcut uluslararası durumda, yukarıda açıkladığım tüm problemleri de göz önünde tutarak, verilen kararın dışında seçim şansımız olmadığına yürekten inanıyorum.

Yanıtımın herkesi hoşnut etmeyeceğine ve yalnızca kongreye katılım konusunda değil Türkiye’deki Bizans araştırmalarının genel durumu ve tanınırlığı hususlarında da hala sorularımız ve endişeleriniz olacağına eminim. AIEB’nin başkanı olduğum sürece, Türkiye’deki Bizans araştırmalarına olan desteğimizi sürdürmek ve uluslararası boyutta diğer meslektaşlarımızı da hem kurumsal hem ulusal anlamda aynı tutumu benimsemeleri konusunda teşvik etmek için elimizden gelen her şeyi yapacağımıza sizi temin etmek isterim.

Saygılarımla,

John Haldon, Uluslararası Bizans alışmaları Komitesi Başkanı